

MALİYE POLİTİKALARININ GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ¹

Ela BULUT*

Prof. Dr. Nihal YAYLA**

Doç. Dr. Sevinç YARAŞIR***

Prof. Dr. İsmail ÇEVİŞ****

ÖZET

Devletin maliye politikaları araçlarıyla ekonomiye müdahalesi literatürde sıklıkla tartışılan konulardan biridir. İktisadi akımların da etkisiyle devlet bazı dönemlerde kamu harcamaları ve vergilerle ekonomideki ağırlığını artırırken bazı dönemlerde de azaltmıştır. Devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiği yönündeki görüşler 2008 küresel kriziyle birlikte giderek hız kazanmıştır. Literatürde de sıklıkla tartışılan bu konunun temelinde ise devletin uyguladığı maliye politikası araçlarının ekonomik değişkenler üzerinde oluşturduğu etkiler bulunmaktadır. Maliye politikası araçlarının makroekonomik değişkenler üzerindeki etkilerini araştıran çalışmaların bulguları da ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada, 2000-2015 dönemi için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan maliye politikası araçlarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Panel veri yöntemiyle gerçekleştirilen analizden elde edilen bulgular, maliye politikası araçlarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin ülkelerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde kamu harcamalarının, gelişmekte olan ülkelerde ise vergilerin gelir dağılımı adaleti açısından etkin maliye politikası araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerde vergi politikalarının gelir dağılımı dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Harcamaları, Vergiler, Panel Veri, Gini.*

JEL Kodları: *H30, H00, C33*

¹ Bu Çalışma Pamukkale Üniversitesi 2019KKP060 nolu kongre katılım projesi ile desteklenmiştir.

* Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi- SBE, Kınıklı Kampüsü, Pamukkale-DENİZLİ. elabulut48@gmail.com

** Prof.Dr., Pamukkale Üniversitesi- İİBF-İktisat Bölümü, Kınıklı Kampüsü, Pamukkale-DENİZLİ. nyayla@pau.edu.tr

*** Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi-İİBF-Maliye Bölümü, Kınıklı Kampüsü, Pamukkale-DENİZLİ. syarasir@pau.edu.tr

**** Prof.Dr., Pamukkale Üniversitesi- İİBF-İktisat Bölümü, Kınıklı Kampüsü, Pamukkale-DENİZLİ. icevis@pau.edu.tr

**THE EFFECT OF FISCAL POLICIES ON INCOME DISTRIBUTION; PANEL DATA
ANALYSIS**

ABSTRACT

Government intervention in the economy through means of fiscal policies is one of the frequently discussed issues in the literature. In the framework of widespread economic thoughts, the state increased or decreased its weight in the economy in some periods by taxes and public expenditures. The views that the state should not intervene in the economy gained momentum with the 2008 global crisis. The effects of the fiscal policy instruments implemented by the state on economic variables are constitutes the base of this issue which is frequently discussed in the literature. Moreover, the findings of the studies investigating the effects of fiscal policy instruments on macroeconomic variables also differ between countries. In this study, the effects of fiscal policy instruments applied in developed and developing countries on income distribution in the 2000-2015 period are investigated. Findings obtained from the panel data analysis show that the effects of fiscal policy instruments on income distribution vary depending on the development level of the countries. It has been concluded that public spending in developed countries and taxes in developing countries are effective fiscal policy instruments in terms of income distribution. This situation draws attention to the necessity to reorganize tax policies in developing countries by considering income distribution.

Keywords: *Public Expenditures, Taxes, Panel Data, Gini.*

JEL Codes: *H30 ,H00, C33*

1. GİRİŞ

Gelir dağılımı belli bir zaman aralığında bir ülkede elde edilen milli gelirin gruplar (kişiler, üretim faktörleri, bölgeler, vb.) arasındaki dağılımını ifade etmektedir. Devlet, toplumda gelir dağılımı adaletini sağlamak amacıyla maliye politikası araçları yanında para politikası, fiyat politikası vb. Gibi politikalar aracılığıyla müdahalede bulunabilmektedir. Günümüzde gelir dağılımı adaleti açısından maliye politikası araçları, hem gelişmiş ve hem de gelişmekte olan ülkelerde daha yaygın kullanılan araçlar haline gelmişlerdir.

Kullanılan maliye politikası araçları gelir dağılımı eşitsizliğini iki kanaldan etkilemektedir. Birinci kanal, yüksek gelir grubuna uygulanan artan veya yüksek oranda vergilendirmeyi ikincisi ise düşük gelir grubuna transferler yoluyla (kamu harcaması) yapılan gelir aktarımlarını ifade etmektedir. Dolayısıyla devletlerin gelir dağılımına müdahalesinde hangi tür vergilerin ve harcamaların kullanıldığı da önemli hale gelmektedir. Genellikle sosyal amaçlı transferlerin ve dolaysız vergilerin gelir dağılımını

iyileştirici etkilere sahip olduğu, borç faiz ödemeleri gibi transfer harcamaları ile dolaylı vergilerin ise gelir dağılımını olumsuz etkilediği bilinmektedir.

Bu genel kanıyla birlikte, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kullanılan maliye politikası araçlarının bu ülkelerdeki gelir dağılımı adaletini etkileme derecesinin aynı olup olmadığı da önemli bir araştırma konusu olmaktadır. Bu çerçevede ele alınan çalışmanın amacı, vergilerin ve kamu harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmektir. Çalışmadan elde edilen bulgular, ülkelerin maliye politikalarında yapılacak değişikliklerin bu ülkelerin gelir dağılımına nasıl yansıtacağı konusunda da yorum yapma imkanı verecektir.

2. GELİR DAĞILIMI

Gelir dağılımı, bir ülkede bir zaman dilimi içinde gerçekleşen milli gelirin bireyler, gruplar veya üretim unsurları arasında dağıtılmasını ifade etmektedir. Gelir dağılımına etki eden faktörler arasında emek ve servet dağılımı ile faktör fiyatları yer almaktadır. Emek faktörü baz alındığında; emeğin vasfının kişiler arasındaki dağılımının farklı olduğu görülmektedir. Bu durum ise ücret farklılıklarına sebep olmaktadır. Ücret farklılıklarının başka nedenleri olsa da emek vasfı farklılıklarına yönelik yapılması gereken husus, eğitim ve sağlık hizmetlerinden düşük gelirli bireylerin daha ucuz ve kolay şekilde yararlandırılmasıdır. Servet unsuru ise gelir dağılımını etkileyen ve gelir dağılımı ile arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğu diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüksek gelir grubunda yer alan bireylerin servet biriktirme imkanı daha kolaydır. Bu nedendir ki; servetin toplumsal tabana yayılmasına yönelik olarak servetin daha yüksek oranlarda vergilendirilmesi gerekmektedir. Son unsur olan faktör fiyatlarında bir artış olduğunda ise ilgili üretim faktörünün milli gelirden aldığı pay gereğince gelir dağılımı da yine değişmektedir. Diğer deyişle fiyatı artan faktör lehine gelir dağılımı olumlu etkilenmektedir (Ulusoy, 2003: 253, 263-264).

Yeniden dağıtım, eşitsizlik ve sosyal politika sorunları sadece gelişmekte olan ülkelerin değil aynı zamanda endüstrileşmiş ülkelerin de kalkınma zorluklarında karşılaştıkları bir problemdir (Prasad, 2008: 27). Nitekim piyasa ekonomisine müdahale edilmediği ve serbest bırakıldığında adil olmayan bir gelir dağılımı ile toplumlar karşı karşıya kalmaktadırlar. Toplumlarda böyle bir durumun varlığı arzu edilmemektedir. Adil gelir dağılımı sağlanmasıyla toplumlarda huzur, sosyal barış ve refah ile kalkınmışlık sağlanabilmektedir. Günümüzde de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu sebeplerle adil gelir dağılımının sağlanmasına oldukça önem atfedilmektedir. Bu noktada da devletlerin iktisadi hayata gelir dağılımında adaleti sağlama amacıyla müdahale etmesi beklenmekte ve gerekmektedir (Aksoy, 1998: 67).

Dünyada gelir eşitsizliklerinin arttığı son zamanlarda, gelirin tekrar dağılımı için aktif olarak kullanılması gerekli görülen politikaların uygulanması artık daha fazla gündeme gelmektedir. Çünkü yoksullukla beraber gelir dağılımında adaletsizlik kavramı basit bir olgu değildir. Gelirin tekrar dağıtımını da vergileme ve sosyal harcama ile transferlerden etkilenmektedir. Bu noktada devletin ekonomiye maliye politikası araçlarıyla müdahale etmesi doğrultusunda, gelirin tekrar dağılımı hedeflenerek ikincil gelir dağılımı gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Böylece piyasada gerçekleşmeyen adil gelir dağılımı devletlerce hedeflenen bir amaç olmaktadır.

Gelir dağılımı fonksiyonel, coğrafi, sektörel ve kişisel gelir dağılımı olarak farklı şekillerde ele alınmaktadır. Fonksiyonel gelir dağılımı temelde faktör gelirlerinin milli gelirden aldıkları paylara göre ayrımını göstermektedir. Sektörel gelir dağılımı ise tarım sanayi ve hizmetler sektörünün gelirden aldığı payı incelemektedir. Gelir dağılımının sektörel olarak ayrımı kalkınma aşamalarının tarımdan sanayiye ve sonrasında sanayiden hizmetler sektörüne geçişin gözlenmesinde ülkelerin analizinde önemlidir (Pınar, 2006: 284; 286; Türk, 2004: 315). Coğrafi gelir dağılımı ise milli gelirin ülke içindeki dağılımını göstermektedir. Milli gelirin ülke içinde farklı coğrafyalarda nasıl dağıldığını gösteren önemli bir göstergedir. Ülkelerin coğrafi kalkınmışlıklarını belirleyen önemli bir gelir dağılımı şeklidir. Kişisel gelir dağılımı ise bireyler arasında nasıl bölüşüm gerçekleştiğini ifade etmektedir (Karaman ve Özçalık, 2007: 26-27).

Kişisel gelir dağılımının analiz edilmesinde kullanılan en yaygın yöntem Gini katsayısı ile ilişkili olan Lorenz eğrileridir. Lorenz eğrisi, ülkelerde nüfusun milli gelirden ne kadar pay aldıklarını gösteren bir ölçüm tekniğidir. Lorenz eğrisi üzerinde geliştirilen Gini katsayısı; bir ülke vatandaşlarınca elde edilen gelirin nüfusa dağıtılmasındaki adaletin hesaplandığı katsayıyı ifade etmektedir. Hesaplanan katsayının sifıra yakın olması gelir dağılımında adaletsizliğin azaldığını, bire yakın olması ise gelir dağılımında adaletsizliğin arttığını ifade etmektedir (Karaman ve Özçalık, 2007:27).

3. MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARI VE GELİR DAĞILIMI ADALETİ

Ekonomik gelişmeyle beraber ülkelerde milli gelirin dağılımında ortaya çıkan çarpıklıklar ve giderek artan yoksulluk problemi devletlere bu durumla mücadele için görevler yüklemektedir. Bu kapsamda, devletler düşük gelirlilere daha az yük yükleyici ve gelir dağılımında adaleti sağlamaya yönelik gelir politikaları uygulamak, düşük gelirli gruplara yönelik çeşitli kamu harcama politikaları ile hizmetler sunmak gibi görevleri üstlenmektedirler. Diğer ifadeyle, vergi ve harcama politikaları ile düşük gelirlilerin bütçelerini iyileştirmeye çalışmak devletin öncelikleri arasında yer almaktadır.

Gelir dağılımı adaletini sağlamada devletin sahip olduğu iki temel maliye politikası aracı kamu harcamaları ve vergilerdir. Devletler yüksek gelir grubunda yer alanlardan artan oranlı tarifelerle topladığı vergileri, düşük gelirlilere bazı mal ve hizmetleri bedavaya veya maliyetinin altında düşük

fiyatlarla sunarak yani düşük gelirliilere harcama yoluyla transfer ederek, piyasadaki birincil gelir dağılımı ile gerçekleştirilemeyen adaleti sağlamaya çalışmaktadırlar (Yüce, 2002: 12-13). Gelir dağılımında adaleti sağlamak için kullanılan en önemli araçlar arasında artan oranlı gelir vergisi ile düşük gelirliilere yapılan transferler yer almaktadır. Ancak kişisel gelir dağılımını düzeltmek için maliye politikası araçları tek başına yeterli olmayabilir. Bu durumlarda maliye politikasının ücret, fiyat, sosyal güvenlik ve servete dair oluşturulan politikalarla da desteklenmesi gerekebilmektedir (Türk; 2001: 347).

Gelir dağılımında eşitsizlikleri gidermek için vergi politikalarıyla yüksek gelir gruplarına odaklanmak, kamu harcama politikalarıyla da alt gelir gruplarının faydasını artırmayı hedeflemek uygun bir maliye politikası olarak nitelendirilebilir. Kısaca, maliye politikasının uygulanmasında harcamalardan kimlerin faydalandığına ve harcamaların finansmanının kimlerden sağlandığına odaklanmak gelir dağılımı adaletinin belirlenmesinde önemlidir.

3.1. Vergilerin Gelir Dağılımına Etkisi

Vergiler, ekonomilerde yalnızca kamu harcamalarının finansmanını sağlayan gelir kaynakları değil aynı zamanda devletin çeşitli makroekonomik amaçlara ulaşmak için kullandığı araçlardır. Bu amaçlardan birisi de ülkedeki gelir dağılımı eşitsizliğini gidermektir.

Ülkelerde temel amaç gelir eşitsizliğinin derecesinin azaltılması ise yüksek gelirden daha yüksek oranlarda vergi alınması uygun bir vergi politikası olarak karşımıza çıkmaktadır (Ersezer, 2006:260). Ancak vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi, dolaylı ve dolaysız vergiler açısından farklılaşmaktadır. Literatürde dolaysız vergilerin dolaylı vergilere göre daha etkin olduğu ifade edilmektedir.

Dolaysız vergilerde vergilendirilmek istenen kişi veya grupların direkt olarak vergilendirilmesi söz konusudur. Dolaysız vergilerin subjektif özelliklere sahip olması, verginin kişilerin ödeme gücüne göre alınmasına da olanak tanımaktadır (Erdem vd, 2013: 117). Ayrıca farklı vergilerin geliri yeniden dağıtıcı etkileri de farklı olmaktadır. Kişisel gelir vergisi, kurumlar vergisi ve servet vergileri gibi dolaysız vergilerin genellikle eşitliği artırıcı etkileri bulunmaktadır.

Artan oranlı kişisel gelir vergisinin adalet için diğer vergilere tercih edilme nedeni; geliri yüksek kişilerin daha fazla vergi ödemesi yanında gelirlerinin büyük bir kısmını vergi olarak devlete vermelerinde yatmaktadır (Edizdoğan ve Çelikkaya: 2012: 80). Kişisel gelir vergilerinin artan oranlı olması, subjektif niteliğe sahip olması, en az geçim indirimi ve ayırma kuramı gibi ödeme gücünü kavramada belli ölçütler kullanması verginin gelir dağılımını denkleştirici etkisini güçlendirmektedir. Ayrıca kişisel gelir vergisinin kavranamayan kazanç ve iratları da kapsamı da verginin gelir dağılımı üzerindeki etkisini artıran bir faktördür. Dolaysız vergiler içinde yer alan kurumlar vergisinin gelir

dağılımı üzerindeki etkisi ise verginin yansımaları durumuna göre farklılaşmaktadır. Yansıma gerçekleşmemişse, düşük gelirli değil yüksek gelir grubunda yer alanlar bu vergiye katlanmak durumunda kalmaktadır. Sonuç itibarıyla gelir dağılımında adalet pozitif şekilde etkilenmektedir (Yılmaz, 2015: 362).

Dolaylı vergilerde ise vergiyi ödeyenin kim olduğunun tam bilinmemesiyle beraber, verginin fiyatın içinde gizli olması bu vergilerin kolay yansımalarına sebep olmaktadır. Ayrıca dolaylı vergilerde gelir seviyesi arttıkça aynı malın tüketilmesi sonucunda aynı verginin ödenmesi adalet ilkesi ile çelişmektedir. Dolaylı vergilerde farklı ödeme gücüne sahip kişilerce aynı miktar dolaylı vergi ödenmesi kişilerin ödedikleri verginin geliri içindeki payı dikkate alındığında, yüksek gelirli lehine yoksul kesim aleyhine bir tersine artan oranlılık ortaya çıkarmaktadır (Erdem vd. 118). Dolayısıyla ülkelerde dolaylı vergilerin ağırlıklı olduğu bir vergi politikasının izlenmesi, marjinal tüketim eğilimi yüksek olan düşük gelirli için gelir dağılımı adaleti açısından negatif sonuçlar meydana getirebilmektedir. Ancak mal ve hizmetler üzerinden alınan vergilere dair lüks mallarda yüksek vergilendirme, zorunlu mallarda düşük vergilendirme yapılarak mal gruplarına has vergilendirmenin ön planda olması adaleti iyileştirici olabilmektedir (Ersezer, 2006: 260).

Dolaylı vergiler arasında yer alan KDV dikkate alındığında, gelir arttıkça üst gruplarda KDV yükünün azalacağı aşikârdır. Bu kapsamda tüketime daha fazla pay ayıran düşük gelirli KDV gibi bir vergiden daha fazla etkilenecekleri bilinen bir gerçektir. Dolaylı vergiler içinde yer alan diğer bir vergi türü olan ÖTV'nin gelir dağılımında pozitif bir etki bırakabilmesi için temel koşul ise ÖTV konulan lüks malların gelir esnekliği yüksek olan mallar olmasıdır (Edizdoğan ve Çelikkaya, 2012: 251). Yani ÖTV'nin lüks mallar üzerinden alınması vergilemenin üst gelir grubuna yönelik olması anlamına gelmektedir.

Gelirin yeniden dağılımını sağlamada kullanılan vergi politikaları özellikle fakir ülkeler açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü uygulanan vergi politikası gelir dağılımı yanında ülkelerdeki çalışma arzusunun, yatırımları ve refahı etkileyebilmektedir. Bu sebeptendir ki; gelir eşitsizliklerini azaltmak için uygulanan herhangi bir vergi politikasında büyüme ve istihdam üzerindeki etkilerinin de dikkate alınması gerekmektedir (Prasad: 2008:1).

Özetle vergi politikası ile gelir dağılımı adaletinin sağlanması için düşük gelir gruplarının marjinal tüketim eğilimlerinin yüksek olduğu düşünülerek dolaylı vergilerden kaçınılması, gelir ve servet üzerinden alınan dolaysız vergilerle adaletin sağlanmaya çalışılması gerekmektedir. Ancak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde vergilerin payları ve ağırlıkları ile diğer ekonomik amaçlar da gözetilerek en uygun vergi politikasının seçilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte

yandan dolayı vergiler içinde lüks mallardan alınan tüketim vergilerinin de yer aldığı belirtilmesi uygun görülmektedir.

3.2. Kamu Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi

Kamu harcamaları da gelir dağılımı adaleti için kullanılan maliye politikası araçlarından biridir. Ancak kamu harcamaları türleri açısından gelir dağılımı üzerinde farklı etkiler ortaya çıkarabilmektedir. Dolayısıyla da gelir dağılımı adaleti açısından hangi tür kamu harcamalarının kullanılacağı önemli bir sorun haline gelmektedir. Bir kişinin geliri üzerinde harcama ve vergi politikalarının etkilerini saptayabilmek için bu kişinin ödediği vergiler ile harcamalar sonucu sağladığı faydaların karşılaştırılması gerekmektedir (Ulusoy, 2003: 266).

Kamu harcamalarının ekonomik etkilerinin belirlenmesinde reel ve transfer harcamaları olarak iki sınıflandırma mevcuttur. Reel harcamalar, cari ve yatırım harcamalarından oluşmaktadır. Devletin reel harcamalar yoluyla gelir dağılımını iyileştirme politikasında sunulan mal ve hizmetlerin türü ve bu hizmetlerden kimlerin faydalandığı önemlidir. Harcamalar kamusal mal ve hizmetlere yönelik ise gelir dağılımında bir değişiklik gözlenmez ancak harcamaların yarı kamusal mal ve hizmetlere yönelik olması durumunda bu hizmetlerden düşük gelir gruplarının faydalanıyor olması gelir dağılımında iyileştirici etkiler doğurabilmektedir. Bu noktada harcamaların finansmanının yüksek gelir gruplarından toplanan vergilerle sağlanması da önemli bir olgudur (Ulusoy, 2003: 267-268).

Transfer harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisi dikkate alındığında ise yapılan transfer harcamasının hangi tür harcama olduğu yine önemli hale gelmektedir. Borç faiz ödemeleri kapsamındaki transfer harcamalarının gelir dağılımı adaletini iyileştirici etkisi bulunmamakla beraber sosyal amaçlı transfer harcamaları gelir dağılımı adaletini sağlamada olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Sosyal amaçlı transfer harcamaları işsizlere, yoksullara, emeklilere, hastalara yapılan parasal ve ayni harcamaları kapsamaktadır. Yoksul kesimin bu harcamalardan daha fazla yararlanması en alt ve en yüksek gelir dilimlerinde yer alanlar arasındaki farkın harcama sonrasında azalmasıyla sonuçlanabilmektedir (Göker, 2016: 1734).

Dolayısıyla kamu harcamaları açısından devletin hangi hizmetleri sunduğu ve hangi kesimin sunulan hizmetlerden fayda sağladığı gelir dağılımı açısından kritik noktaları oluşturmaktadır. Kamu harcamalarından gelir düzeyi düşük gruplar yararlanmakta ve sonucunda da bu kesimin faydalarında bir artış sağlanmakta ise gelir eşitsizliklerinin azaldığından bahsedilebilmektedir (Ersezer, 2006: 261).

4. LİTERATÜR

Kamu harcamaları ve vergiler bir maliye politikası aracı olarak tüm ülkelerde makroekonomik dengenin sağlanmasında yaygın olarak kullanılan araçlardır. Bu araçlar aynı zamanda toplumdaki

gelir dağılımı adaleti gibi sosyal hedeflerin gerçekleştirilmesinde de sıklıkla başvurulan araçlar olmaktadır. Kamu harcamaları ve vergilerin milli gelir içindeki payları ülkelerin hedeflerine, ekonomik ve sosyal yapılarına bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Dolayısıyla da bu araçların her ülkede ortaya çıkaracağı etki düzeyi aynı olmamaktadır.

Literatürde maliye politikası araçlarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştırmaya yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu kamu harcamalarının etkisinin ise daha geniş olduğu ifade edilmektedir. Ampirik literatürde, sadece kamu harcamaları ile gelir dağılımı ilişkisini veya sadece vergiler ile gelir dağılımı ilişkisini araştıran çalışmalar yanında hem vergilerin hem de kamu harcamalarının gelir dağılımı ile olan ilişkisini araştıran çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu çalışmalardan biri Barro (1999)'nun büyüme ve yatırımların Gini katsayısı üzerindeki etkisini Sahraaltı Afrika ve Latin Amerika ülkeleri kapsamında 1960-1970-1980-1990 dönemleri için panel veri analizi ile incelediği çalışmadır. Kuznetz ters U eğrisinin ampirik analizinin yapıldığı bu çalışmada az gelişmiş ülkelerde gelir dağılımını düzenlemek için uygulanan politikaların uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol değişkeni olarak kullanılan kamu harcamaları ve vergi değişkenlerinin ise Gini katsayısı ile negatif ilişkili olduğunu belirtilmiştir.

Bazı Latin Amerika ülkeleri ile OECD ülkeleri arasında farklı hükümet politikalarının (vergi ve harcama) gelir dağılımı üzerindeki etkilerini analiz eden Prasad (2008) ise vergilerin ve sosyal transferlerin gelir adaletsizliğine çözüm olarak yetersiz kaldığını göstermektedir. Bunun bir nedeni olarak da ülkelerdeki dolaylı vergilerin artma yönünde olması gösterilmektedir. Nitekim kurumlar ve kişisel gelir vergisi gibi vergilerin paylarında ülkelerde son 15 yılda düşüşler gözlenmektedir. Her ne kadar gelişmekte olan ülkelerde sosyal transferlerin payı artmış gibi görünse de eşitsizliği giderecek büyüklükte olmadığı çalışmada da ifade edilmektedir.

Samanta ve Cerf (2009), gelişmekte olan ve geçiş ekonomilerinde gelir dağılımı ile kamu harcamaları arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığını 1991-2003 yılları için panel veri yöntemi ile test etmektedir. Çalışmada kamu harcaması çarpanının pozitif olması kaydıyla daha yüksek bir kamu harcamasının daha fazla milli gelir artışına yol açacağı ifade edilmektedir. Ayrıca yüksek gelir eşitsizliklerinin ekonomik büyümeyi artırdığı, gelir eşitsizlikleri artıkça da maliye politikası çarpanının milli gelirden azaltıcı etki yaptığı bulgular arasındadır. Gini katsayısı, endüstriyel üretim ve nüfusun kamu harcamaları üzerinde pozitif etkilere sahip olduğu, kamu harcamaları ile büyüme arasında da Wagner Hiptezi'ni destekleyici bulgulara rastlandığını vurgulanmaktadır. İncelenen ülkelerde daha fazla gelir eşitsizliği daha yüksek kamu harcamaları anlamına gelmektedir.

ICOAEF VI International Conference on Applied Economics and Finance

& EXTENDED WITH SOCIAL SCIENCES

November 16-17, 2019 / Burhaniye / Balıkesir (Turkey)

Sameti ve Rafie (2010), 1990 ve 2016 yılları arasında İran ve Doğu Asya ülkeleri açısından kamu harcamaları, dolaylı vergiler, dolaysız vergiler ve dış ticaretten elde edilen vergilerin Gini katsayısı üzerindeki etkisini panel veri analizi kullanarak analiz etmişlerdir. Dolaylı vergiler ve dış ticaretten elde edilen vergilerin gelir dağılımı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını fakat gelir üzerinden alınan dolaysız vergilerin gelir dağılımındaki adaletsizliği artırıcı bir etki gösterdiğini tespit etmişlerdir. Kamu harcamalarının ise gelir adaletsizliğini düzenleyici olumlu etkileri bulunmaktadır.

Martinez-Vazquez vd. (2012), 150 ülke için 1970-2009 döneminde panel yöntemiyle kamu harcama ve vergi politikalarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Artan oranlı gelir vergisinin ve kurumlar vergisinin gelir dağılımını iyileştirici, genel tüketim ve gümrük vergileri gibi vergilerin ise gelir dağılımı adaletsizliğini artırıcı etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Harcamalar açısından ise refah, eğitim ve sağlık gibi harcamaların gelir dağılımını olumlu etkilediği de çalışmanın bir diğer bulgusudur.

Muinelo-Gallo ve Roca-Sagales (2014), 1981-2010 döneminde Uruguay için VAR yöntemiyle maliye politikası araçlarının ekonomik faaliyetler ve gelir dağılımı üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Bulgular kamu harcamalarının çıktı düzeyinde Keynesyen etkilerini ortaya koymakla beraber, cari ve sosyal güvenlik harcamalarının milli gelir üzerinde önemli ve pozitif etkiler oluşturduğunu ortaya koymaktadır. İlaveten kamu harcamaları bazında cari ve sosyal güvenlik harcamalarındaki bir artışın hanehalkı kullanılabilir gelir eşitsizliğini artırdığı, yatırım harcamalarındaki bir artışın ise tam tersine azalttığı ifade edilmektedir.

Çevik ve Correa-Caro (2015) ise panel yöntemi ile 1980 -2013 yılları aralığında Bric ülkeleri ve Çin'deki gelir eşitsizliklerinin karakteristiklerine ve maliye politikasının gelir dağılımı üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Çin'de kamu harcamaları ve vergilemenin gelir eşitsizliği üzerinde zıt etkiler ortaya çıkardığını bulgulayan çalışmada kamu harcamalarının gelir dağılımı adaletini sağlamada olumsuz vergilemenin ise olumlu rol oynadığı tespit edilmiştir.

Gelişmiş 30 ve gelişmekte olan 17 ülkede gelir eşitsizliği üzerinde transfer harcamalarının ve vergilerin etkisini panel veri yöntemiyle analiz eden Balseven ve Tugcu (2017)'nin çalışmasında gelişmekte olan ülkelerde vergilerin, gelişmiş ülkelerde ise sosyal amaçlı harcamaların gelir eşitsizliklerini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda ekonomik büyümenin gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımı üzerinde negatif, gelişmiş ülkelerde ise büyüme ve enflasyonun gelir dağılımı üzerinde pozitif etkilere neden olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye'de ekonomik büyüme ve vergi yükünün gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştıran ve Bükey ve Çetin (2017) tarafından 1980-2014 dönemi için EKK yöntemi ile yapılan çalışmada faiz ve enflasyon gibi değişkenlerin gelir dağılımındaki adaletsizliği artırdığı ifade edilmektedir.

Demirgil (2018) tarafından yine Türkiye için yapılan çalışmada ise vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Türkiye’de 1980-2014 dönemi için dolaylı ve dolaysız vergiler ile Gini katsayısı arasındaki ilişki ARDL yöntemi ile analiz edilmiş ve dolaylı vergilerin gelir dağılımında adaletsizliği arttırdığı, dolaysız vergilerin ise gelir dağılımında düzenleyici rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Teyyare ve Sayaner (2018) de 1990-2016 yıllarını kapsayan çalışmalarında Türkiye’deki kamu harcamaları, vergiler ve kurumsal kalitenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini EKK yöntemiyle analiz etmişlerdir. Kamu harcamaları, vergiler ve kurumsal kalitede ortaya çıkan bir artışın gelir dağılımını azaltıcı etkiye sahip olduğu, devlet borçlanmasının ise gelir dağılımındaki adaletsizliği arttırdığı ortaya konulmaktadır.

5. MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARININ GELİR DAĞILIMI ÜZERİNE ETKİLERİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ

Bu çalışmada maliye politikası araçlarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri verilerin bulunabilme imkanları ölçüsünde 30 gelişmiş ve 8 gelişmekte olan ülke için analiz edilmektedir. Modelde kullanılan büyüme oranı, kamu harcamaları, harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergiler, gelir üzerinden alınan dolaysız vergiler, işsizlik, enflasyon ve nüfus yoğunluğu değişkenlerine ilişkin veri seti 2000-2015 dönemi için Dünya Bankası’ndan elde edilmiştir. Gini katsayıları için ise SWIID (Standardized World Income Inequality Database) verileri kullanılmıştır.

Ekonometrik analizde kullanılan yöntem panel veri yöntemidir ve bu yönteme ilişkin En Küçük Kareler denklemi (Pesaran, 2004: 3; Baltagi, 2014: 13) şu şekilde ifade edilmektedir (Denklem 1):

$$i = 1,2, \dots, N \quad \text{ve} \quad t = 1,2, \dots, T \quad \text{için} \quad y_{it} = \alpha_{it} + \beta_i' x_{it} + \mu_{it} \quad (1)$$

Panel veri yöntemlerinde veri setinin büyüklüğüne göre mikro ve makro paneller kullanılmaktadır. Mikro panel verilerde N gözlem sayısı T gözlem yıllarından büyüktür. Makro paneller ise $T > N$ veri setleri için uygulanmaktadır (Baltagi, 2014: 1).

Panel veri analizleri aynı anda zaman serisi ve yatay kesit verileri içermektedir. Elde edilen veriler bu koşullara uygun olarak düzenlenmiştir. Regresyon aşamaları sırasında Stata 14v. ve Eviews9 programlarından yararlanılmıştır. Gözlem zaman serisi (T), ülke birim sayısından (N) küçük olduğu için mikro panel veri analizi uygulanmıştır. Modelin bağımlı değişkeni Gini katsayısı olup bağımsız değişkenler sırasıyla büyüme (Growth), kamu harcamaları (Government Expenditure), dolaylı vergiler (Taxes goods and service), dolaysız vergiler (Taxes income and profit), işsizlik (unemployment), enflasyon (inflation), nüfus yoğunluğu (population density) şeklindedir (Denklem 2). Model gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için ayrı ayrı tahmin edilmiştir.

$$gini_{it} = c_{it} + \beta_1 Growth_{it} + \beta_2 GE_{it} + \beta_3 Tgs_{it} + \beta_4 Tip_{it} + \beta_5 Uemp_{it} + \beta_6 inf_{it} + \beta_7 Pd_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

Hausman testi, veri setinin yapısının heterojen olmasına rağmen sabit etkili modelleri kullanmayı gerektirmektedir. Hausman (1978) çalışmasında regresyon tahmin yöntemlerinin asimptotik olarak etkisini ve tahminlerin tutarlılığını sağlayacak bir yöntem geliştirmiştir. Bağımlı değişkenler ile hatalar arasında sistematik bir ilişkinin varlığı test edilir (Güriş, 2018: 71). H_0 hipotezinin reddedilmesi durumunda sabit etkili tahminler tutarlı olacaktır. Alternatif hipotezin reddedilmesi durumunda ise rassal etkili yöntemleri kullanmak uygun olacaktır. Hausman testi için grup içi sabit etkili tahminler ile genelleştirilmiş en küçük kareler yöntemiyle rassal etkili model tahmini yapılarak sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir. Hausman testi sonuçlarına göre H_0 hipotezi reddedilmektedir ve bu durumda sabit etkili grup içi tahminleri kullanmak tutarlı olacaktır.

Tablo 1. Hausman testi RE/FE

	Chi2	Prob.
Gelişmiş ülkeler	(6)232.26	0.0000
Gelişmekte olan ülkeler	(6)197.25	0.0000

Panel veri analizlerinde en sık rastlanan sorunlardan biri de yatay kesit bağımlılığı problemidir. Tahminlerin tutarlı olabilmesi için yatay kesit bağımlılığının bulunmaması gerekmektedir. Pesaran (2004:9), CD yatay kesit bağımlılığı testini

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \left(\sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij} \right) \quad (3)$$

şeklinde hesaplamaktadır. Pesaran CD yatay kesit bağımlılığı test sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır. Test sonuçlarına göre gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için kurulan modellerde yatay kesit bağımlılığının bulunmadığı görülmektedir. Bu durum elde edilen β katsayılarının tutarlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2. Yatay kesit bağımlılığı testi

Pesaran CD test	
H_0 : Yatay kesit bağımlılığı yoktur	
Gelişmiş ülkeler	0.4163 (0.6771)
Gelişmekte olan ülkeler	0.8338 (0.4044)

Not: Parantez içindeki değerler katsayıların Prob. Değerlerini göstermektedir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için tahmin sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır. Her iki ülke grubu için tahmin edilen modellerin F istatistik değerleri anlamlı bulunmuştur. R² değerlerinin de 0.97 düzeyinde olduğu görülmektedir. Yani modellerin bağımlı değişkeni (gini katsayısı) açıklayıcılığı uygun seviyededir. Hem gelişmiş ülkeler ve hem de gelişmekte olan ülkeler için oluşturulan modellerde kullanılan değişkenlerin çoğunun anlamlı olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkeler için büyüme ve nüfus yoğunluğu katsayıları istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte diğer değişkenler %10, % 5 ve %1 düzeyinde anlamlıdır. Analiz sonuçları, gelişmiş ülkelerde büyüme oranlarının ve nüfus yoğunluğunun gini katsayısı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Kamu harcamalarında meydana gelen %1'lik bir artışın Gini katsayısını 0.09 puan düzeyinde azaltması gelişmiş ülkelerde kamu harcamalarının gelir eşitsizliğini azaltıcı yönde etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Dolaylı vergilerdeki %1 oranındaki artış ise Gini katsayısını 0,13 puan artırırken (%1 anlamlı) dolaysız vergilerdeki %1'lik bir artış Gini katsayısını 0,04 puan artırmaktadır (%5 anlamlı). Dolayısıyla gelişmiş ülkelerde vergilerin gelir eşitsizliğini artırıcı yönde etkisinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yani gelişmiş ülkelerde maliye politikası aracı olarak gelir dağılımında adaleti sağlamada kamu harcamalarının vergilere göre daha etkili olduğu görülmektedir. Öte yandan gelişmiş ülkelerde işsizlik oranlarındaki artış gelir dağılımındaki eşitsizliği artırırken, enflasyon oranındaki bir birimlik artış ise gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaktadır.

Tablo 3. Panel veri tahmin sonuçları

	Gelişmiş Ülkeler	Gelişmekte Olan Ülkeler
<i>C(sabit)</i>	24.6538(3.6521)***	65.0576 (12.1471)***
<i>Growth</i>	-0.0096(0.0114)	0.0865(0.0362)**
<i>Government Expenditure</i>	-0.0911(0.0359)**	-0.0269(0.0745)
<i>Taxes goods and service</i>	0.1360(0.0151)***	-0.0919(0.0264)***
<i>Taxes income and profit</i>	0.0449(0.0144)**	-0.1892(0.0417)***
<i>uemployment</i>	0.1156(0.0128)***	0.0856(0.0814)
<i>inflation</i>	-0.0169(0.0094)*	0.0366(0.0193)*
<i>Ln Population density</i>	0.4817(0.8281)	-3.0007(2.7797)
<i>R²</i>	0.9779	0.9789
<i>F statistic</i>	558.7155***	375.4497***

Not: Parantez içindeki değerler t istatistikleridir.

***:%1, **:%5 ve *:%10 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

İşsizlik oranlarındaki artışın gelir dağılımı adaletsizliğini arttırması beklenen bir durum iken enflasyon oranlarındaki artışın gelir dağılımındaki adaletsizliği düzeltici etkisi beklenenin tersine bir durumdur. Ancak enflasyon oranları gelişmiş ülkelerde oldukça düşük düzeydedir ve bu ülkelerde enflasyon oranlarında meydana gelen bir miktar artışın makroekonomik istikrar açısından etkisi olumlu yönde olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler için elde edilen ampirik bulgular değerlendirildiğinde ise kamu harcamaları, işsizlik oranı ve nüfus yoğunluğu değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu ülkelerde ekonomik büyüme oranında meydana gelen bir birimlik artış Gini katsayısını 0,08 puan artırmaktadır. Diğer ifadeyle, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme hızını artırması gelir dağılımında adaletsizliğe yol açmaktadır. Bu bulgu Ters U hipotezi ile tutarlılık arz etmektedir. Yani düşük gelir düzeyinde ekonomik büyüme arttıkça gelir dağılımında bozulmalar olmakla birlikte gelir belirli bir eşik değere ulaştıktan sonra büyümenin gelir dağılımını pozitif etkilemesi sözkonusu olmaktadır. Bu sonuç bu ülkelerin henüz eşik gelir düzeyine ulaşamadıklarının bir göstergesi olmaktadır. Aynı ülkeler için dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi gelişmiş ülkelerin aksine olumlu olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde dolaylı vergilerde meydana gelen %1'lik bir artış Gini katsayısını 0.09 puan, dolaysız vergilerdeki %1'lik bir artış ise Gini katsayısını 0.18 puan azaltmaktadır. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımı eşitsizliğini azaltmada vergilerin kamu harcamalarına göre daha etkin bir maliye politikası aracı olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde enflasyon oranındaki bir birimlik artış Gini katsayısını 0.03 puan düzeyinde pozitif olarak etkilemektedir. Enflasyonun gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımını bozucu yönde etki oluşturmaktadır ve bu durum beklentilerle de uyumludur.

6. SONUÇ

Gelir dağılımında adaletin sağlanması ve ülkelerde gelirin nasıl daha adaletli dağıtılacağı son yıllarda tartışılan konular arasında yer almaktadır. Ülkelerde gelir dağılımında adaletin sağlanmasının ekonomik, sosyal ve siyasi bazı sonuçları olduğu bilinmektedir. Devletler ise gelir eşitsizliklerini gidermek için maliye politikası araçlarından vergileri ve kamu harcamalarını kullanmayı tercih edebilmektedirler. Bu noktada uygulanan maliye politikası ise artan oranlı vergi politikaları ile düşük gelirliilere kaynak aktarmayı hedefleyen kamu harcama politikaları olmaktadır.

Çalışmada gelişmiş ve gelişmekte olan seçilmiş bazı ülkelerde maliye politikasının gelir dağılımı üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Bulgulara göre gelişmiş ülkelerde kamu harcamaları gelir dağılımını iyileştirici yönde etkiler ortaya çıkarırken vergiler (dolaylı ve dolaysız) gelir dağılımını olumsuz etkilemektedir. Diğer deyişle gelişmiş ülkelerde gelir dağılımı adaleti için harcama politikaları vergilere göre daha etkin bir araç konumunda olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise gelir dağılımı

adaletin gerçekleştirilmesinde vergiler, kamu harcamalarına göre daha etkin sonuçlar sunmaktadır. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerde gelir adaletsizliğinin giderilmesi uygulanan vergi politikalarıyla yakından ilişkili olmaktadır. Bu kapsamda karar vericilerin uygun vergi politikalarının seçiminde daha duyarlı olmaları gerektiği vurgulanabilir. Ancak oluşturulan vergi politikalarının ekonomilerdeki istihdam, büyüme ve diğer ekonomik değişkenler üzerindeki etkilerinin de dikkate alınması bir gerekliliktir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Ş. “Kamu Maliyesi”, 3. Baskı Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998.

Balseven, H. ve Tuğcu, C. (2017) “Analyzing The Effects of Fiscal Policy on Income Distribution: A Comparison Between Developed and Developing Countries”, International Journal of Economics and Financial Issues, Vol:7. No:2. p.377-383.

Baltagi, B. (2013) “Econometric Analysis of Panel Data”, John Wiley & Sons Ltd Published, Fifth Edition, United Kingdom.

Barro, R., J. (1999) “Inequality, Growth, and Investment”, (No. w7038), National Bureau of Economic Research.

Bükey, A. ve Çetin, B. (2017) “Türkiye’de Gelir Dağılımına Etki Eden Faktörlerin En Küçük Kareler Yöntemi ile Analizi”, Maliye Araştırmaları Dergisi, Cilt:3, Sayı:1. s.103-117.

Cevik, M. S., ve Correa-Caro, C. (2015) “Growing (un) Equal: Fiscal Policy and Income Inequality in China and BRIC”, (No. 15-68), International Monetary Fund.

Demirgil, B. “Vergilerin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Ampirik Bir Çalışma”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19(2), 118-131.

Edizdoğan, N., ve Çelikkaya, A. (2012) “Vergilerin Ekonomik Analizi”, 1. Baskı, Dora Yayıncılık, 2012

Erdem, M., Şenyüz, D., ve Tatlıoğlu, İ., (2013) “Kamu Maliyesi”, Ekin Kitabevi, 11. Baskı, 2013.

Ersezer, D. (2006) “Gelir Dağılımı Politikası ve Araçları”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:16. Sayı:1. s.255-268.

Göker, Z., (2016) “Gelir Dağılımının İyileştirilmesinde Kamu Hizmetlerinin Rolü”, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2016/4, 1731-1746.

Gürış, S. (Ed.) (2018) “Uygulamalı Panel Veri Ekonometrisi”, Der Yayınları. 1. Baskı İstanbul, 2018.

Hausman, J., A. (1978) “Specification Tests in Econometrics”, Econometrica: Journal of the Econometric Society, 1251-1271.

ICOAEF VI International Conference on Applied Economics and Finance

& EXTENDED WITH SOCIAL SCIENCES

November 16-17, 2019 / Burhaniye / Balıkesir (Turkey)

- Karaman, B., ve Özçalık, M.(2007) “Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü”, Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1), 25-41.
- Martinez-Vazquez, J., Moreno-Dodson, B., ve Vulovic, V. (2012) “The Impact of Tax and Expenditure Policies on Income Distribution: Evidence from a Large Panel of Countries”, Andrew Young School of Policy Studies Research Paper Series, (12-30).
- Muinelo- Gallo, L., Roca-Sagales, O. (2014) “Is The Fiscal Policy Increasing Income Inequality in Uruguay?”, Journal of Economics and Development Studies, September 2014, Vol. 2, No. 3, Pp. 137-156 ISSN: 2334-2382 (Print), 2334
- Pesaran, M., H. (2004) “General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels”
- Pınar, A. (2006) “Maliye Politikası: Teori ve Uygulama“, Naturel Yayıncılık, 2. Basım, Ankara.
- Prasad, N. (2008) “Policies for Redistribution: The Use of Taxes and Social Transfers”, International Institute for Labour Studies, Discussion Paper, No:194.
- Samanta, K. and Cerf, G. (2009) “Income Distribution and the Effectiveness of Fiscal Policy: Evidence from Some Transitional Economies”, East-west Journal of Economics and Business, 12 (1):21-38.
- Sameti, M., ve Rafie, L. (2010) “Interaction of Income Distribution, Taxes and Economic Growth”, Iranian Economic Review, 14(25), 67-81.
- Şerbetçi, G. (2015) “Türkiye’de Uygulanan Finansal Politikaların Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), 93-116.
- Türk, İ. (2001) “Maliye Politikası: Amaçlar-Araçlar ve Çağdaş Bütçe Teorileri”, Turhan Kitabevi Yayınları. 14. Basım, Ankara.
- Türk, İ. (2004) “Maliye Politikası: Amaçlar-Araçlar ve Çağdaş Bütçe Teorileri”, Turhan Kitabevi Yayınları. 16. Basım, Ankara.
- Ulusoy, A. (2003) “Maliye Politikası”, 2. Baskı, Derya Kitabevi, Trabzon, Subat 2003.
- UNDP,2018 http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf
- Yılmaz, Bibhan E. (2015) “Maliye”, Der Yayınları: 453, İstanbul, 2015.
- Yüce, M. (2002) “Türkiye’de Gelir Dağılımı Bozukluğunun İzlenen Kamu Gelir Ve Harcama Politikaları İle Bağlantısı”, Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:23. s.1-38.

“2020-2022 EKONOMİ PROGRAMI HEDEFLERİNE” TÜRKİYE EKONOMİSİNİN GENEL YAPISI ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ^{1*}

İsmail ÇEVİŞ*

Nihal YAYLA**

ÖZET

Makroekonomik istikrar, bir ülkede iç ve dış dengenin eşanlı olarak sağlanması anlamına gelmektedir. İç denge, dar anlamda fiyat istikrarını ifade ederken geniş anlamda fiyat istikrarı ile birlikte tam istihdamın sağlanması olarak tanımlanır. İç dengenin en temel makroekonomik göstergeleri; enflasyon, büyüme, istihdamdır. Dış denge ise dar anlamda dış ticaret dengesinin, geniş anlamda da ödemeler bilançosu dengesinin sağlanmasıdır. Makroekonomik istikrarın sağlanabilmesi için ekonomilerde para, maliye, döviz ve gelir politikaları uygulanmaktadır. Uygulanan bu politikaların başarısı, makroekonomik göstergeler konusundaki hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ölçülür. Bu çerçevede, ekonomi yönetimi tarafından ortaya konulan yeni 2020-2022 Ekonomi Programı hedeflerinin Türkiye'nin genel ekonomik durumu kapsamında değerlendirilmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Değerlendirme sonucunda, Ekonomi Programı'nın büyüme, enflasyon, kamu maliyesi hedeflerinin gerçekleşme ihtimalinin bulunduğu ancak işsizlik ve cari denge hedeflerinin gerçekleşme olasılığının bu alanlarda atılması planlanan adımların kararlılığına bağlı olarak yükseleceği söylenebilir. Dolayısıyla bu hedeflerin gerçekleşmesi Türkiye'nin beklenen yapısal dönüşüm sürecine girdiğinin de bir işareti olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Makroekonomik İstikrar, İç Denge, Dış Denge, Makroekonomi Politikaları, 2020-2022 Ekonomi Programı*

Jel Kodları: *E01, E20, E60.*

A GLANCE TO "2020-2022 ECONOMIC PROGRAMME TARGETS" WITHIN THE FRAMEWORK OF CURRENT STRUCTURE OF TURKISH ECONOMY

ABSTRACT

Macroeconomic stability means internal and external balance in a country occurs simultaneously. Internal equilibrium is defined as price stability in a narrow sense, and full employment

¹ * Çalışma Pamukkale Üniversitesi BAP Koordinatörlüğünce (2019KKP060) nolu Kongre Katılım Projesi ile desteklenmiştir.

* Prof.Dr., Pamukkale Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, Kınıklı Kampüsü, DENİZLİ. icevis@pau.edu.tr

** Prof.Dr., Pamukkale Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, Kınıklı Kampüsü, DENİZLİ. nyayla@pau.edu.tr